***** Variantã în lucru *****

Ms. 1667

Descriere ms:

Ştrempel: Catalogul manuscriselor româneşti, vol II. Bucureşti: Ed. ştiinţificã şi pedagogicã 1989, pp. 30-31

Ms. 1667 sec. XIX început, 66 f. paginaţie veche cu cifre arabe: 1-130 (f. 1-66), 37x22 cm

<Miscelaneu>

f. 1-9 <Antohi Sion> Cuvînt de îngropare, ce sã zice în greceşte Epitafion, vechiului Ştefan Vodã, al 5-le domnul Ţãrii Moldovii, cel ce s-au numit Mare pentru marele vrednicii şi vetejii sale. Cf. Arhiva Româneascã, tom I, Iaşi (1840-1841), p. 34-71.

9v-11v <Pamflete> Cuvînt a unui ţãran cãtrã boieri. Cf. Arhiva Societãţii Ştiinţifice şi Literare din Iaşi, IV (1893), nr. 5 şi 6, p. 327-332.

12-19v: <Cuvinte şi învãţãturi> Cf. Arhiva Româneascã, tom I, p. 140-171;

f.20-23: <Pamflete>. Corespondenţie între doi streini asupra obiceiurilor Moldovii şi Ţãrii Munteneşti. Cf. Arhiva Societãţii Ştiinţifice şi Literare din Iaşi, IV (1893), nr. 7 şi 8, p. 437-445.

f. 24-30v: <Documente din timpul ocupaţiei ruseşti în Ţãrile Române din anul 1769>, cf. Arhiva Româneascã…, p. 172-198.

f. 31-32v: Tãlmãcire dintr-o scriere gheograficeascã ce s-au tipãrit în Rosiia la anul 1770. Pentru Moldova. Cf. Arhiva Româneascã …, p. 327-334.

f. 33-65v: <Corespondenţã, porunci, însemnãtri, memorii în legãturã cu evenimentele de la 1769-1771 în Moldova şi Ţara Româneascã. Cf. Arhiva Româneascã …, p. 198-326.

f. 34-36v, 46, 66 alve

Text cu cernealã neagrã. Dãruit Academiei Române de C. Erbiceanu la 2/15 aprilie 1902.

f. 31r:

Tãlmãcire dintr-o scriere geograficeascã ce s-au tipãrit în Rosiie la anul 1770

Pentru Moldova

[scris de mînã în alfabet latin: Acesta nu este tipãritã în Arhiva Româneascã semnãturã]

Din istorie iaste lucru înştiinţat cã în veacul al doilea dupã Hs.pe Moldova şi pe Vlahia le-au fãcut Dachiia cea veche în care au primit atunce ghetii şi dachii, pre al cãrora crai, anume Dechebal, l-au biruit împãratul Traian şi au dezrãdãcinat pre lãcuitorii de loc şi aur adus de au aşezat lãcuitorii Rîmleani, numind locurile acelea romane, dupã numele cetãţii Romii. Apoi, la vremurile cele mai de pre urmã, cînd au venit împãrãţia Romii la cãderea cea desãvîrşit, hunii şi gutii şi saraţenii (neamuri numite cu aceste numiri), adesãori fãcînd nãvãliri, cãlcãri şi prãzi în ţara aceia, au pustiit-o de tot şi pre rîmlenii lãcuitori i-au gonit în munţi. Din care munţi, dupã ce au pãtrecut cîtva sute de ani, apoi supt povãţuirea lui Dragoş, fãciourul lui Bogdan ce au fost de neam mare, acel norod ce sã trãgea din neam acela al rîmlenilor, au îndrãznit a eşi în ţara lor cea strãmoşascã şi s-au aşezat pre ale ei pustii locuri, alegîndu-şi şi domn povãţuitori pre acest Dragoş. Acest domn, cînd au eşit din munţi au tîmpinat o fiiarã, zimbru sau bou sãlbatic, pre care însuş l-au însãgetat cu sãgeatã din arc şi la aceeş tîmplare un ogar al lui ce-l chema Molda s-au înecat în ap ace curgea pre aproape. Deci, de pre acest nume, numindu-sã şi apa Molda, pre urmã s-au numit şi toatã Ţara Moldova, iar capul bourului, fiindcã l-au închipuit Dragoş în pavãza sa, s-au fãcut şi marca, adecã pecetea ţãrii cu a acelui cap închipuire, dupã cum şi acum iaste. Mai pre urmã rusii şi leşii au numit aceastã ţarã VolohScul[ilizibil], iar pre lãcuitori volohi. Dupã aceia, fãcîndu-se despãrţire între Moldova şi Vlahia, au rãmas deosãbite pîn în zioa de astãz şi la stãpînire şi la numire.

Iar hotarãle ţãrii Moldovii sînt aceste: cãtrã amiazãzi apa Dunãrii, cãtrã rãsãrit Marea Neagrã şi Bugeacul, partea Ţãrii tãtãrãşti şi Cetatea Bederiului care au fost din ceput a Moldovii. Iar cãtrã amiazãnoapte apa Nistrului, iar cãtrã apus Podolia, Ţara ungureascã şi a Vlahiei.

Aşa socotesc cã toatã Ţara Moldovii cuprinde împreunã 1659 cerste rosieneşti 31r//31v

31v:

În partea locurilor noastre, nu cu lesnire sã poate afla o ţarã ca aceasta care cu lãrgimea sa ar putea întrece pre Moldova şi sã aibã atîtea rîuri şi ezerã mari şi mici, munţi, codrii, pãduri, cîmpii, precum ţara aceasta.

Rîurile Moldovii cele mai mari sînt aceste: Dunãrea, Nistru, Prutul, Siretiul, Moldova, Suceava, Bîrladul, Bistriţa, Trotuşel, Rãutul, Botna, iar pîraia mai mici sînt o multã mulţime, cã numai în Prut întrã mai mult decît 20 de pîraia, din care unele pot sã sã numeascã şi rîuri, în birlad întrã 17, în Siret 12 (iproci).

În numãrul ezerãlor celor mai mari sã aflã brateşul între Prut şi între Siret, lîngã tîrgul Galaţii, ezerul Orheiului în lungu de 40 cerste, iar în lat de 15, ezãrul de la Dorohoi, Colacicul lîngã hotarul leşesc, lacul Ovidum lîngã Cetate Albã (Ackerman), unde Ovidie rîmleanul, fãcãtor de stihuri, au fost surgunit şi acolo au şi murit.

În zilele domnului Cantemir, adecã la început acestui vac al 18, Moldova s-au împãrţit în Ţarã de Jos şi Ţarã de Sus.

În Ţara de joss ã numãrã 12 ţinuturi, anume:

- Ţinut Eşii în mijlocul Moldovii, în cari iaste tîrgul Iaşul, pe apa Bahluiului, cel mai mare oraş al Moldovei şi iasti şi scaun domnesc.
- Tinut Cîrmigãturii, între cari iaste oraş mic, anume Tîrgul Frumos sã hotãraşte cu ţinutul Eşului despre miazãnoapte;
- Ţinut Romanului între caari iaste oraş Romanului şi episcopie cu acest nume. Puţin mai jos de tîrgul acesta se împreucã apa Moldovii Siretii.
- Ţinut Vasluiul în care iaste tîrg Vaslui la gura pîrãului Vesluiul care cade în Birlad;
- Ţinutul Tutovii în care iaste tîrg Bîrladul pre pîraiul Bîrlad şi Tutova.
- Ţinutul Tecuciul în care iaste tîrg Tecuciul pre apa Bîrladul;
- Ţinut Putnii: în care iaste tîrg Focşanii pre pîrîul Milcov ce iaste hotar despãrţitori în Moldova şi Vlahia şi tîrg Aştodiul pe Siret.
- Ţinut Covurleiul numit de pe canalele Covurluiului care se întinde în lung 56 verste, între care ţinut iaste tîrg Galaţi,vestit de neguţãtorie, lîngã apa Dunãrii, din care moldovenii trimit multe feliuri de mãrfuri de neguţãtorie prin Marea Neagrã la Ţarigrad şi pre aiure.
- Ţinut Fãlciului în care iaste tîrg Fãlciul pre apa Prutul şi tîrgul Huşi unde iaste şi episcopia Huşului. 31v//32r

32r:

- Ţinut Lãpuşii care despre amiazãzi sã hotãraşte cu ţinut Fãlciului. La acest ţinut iaste cetatea Benderul şi 2 tirguri Lãpuşna şi Chişinãu.
- Ţinut Orheiului lîngã apa Nistru. Într-acest ţinut iaste tîrgul Orheiul pre apa Rãutul
- Ţinut Sorocãi iarãş pe apa Nistrul în care iaste tîrgul Soroca şi cetatea veche cu acestaş nume.

Iar în Ţara de sus sînt 7 ţinuturi, anume:

- Ţinutul Hotin, lîngã apa Nistru, de la Soroca spre miazãnoapte şi ca spre apus acolo iaste şi Cetatea Hotinului.
- Ţinut Dorohoiul de la Hotin spre apus, are 2 tîrguri Dorohoi şi Ştefãneşti
- Ţinut Hîrlãului are trei tîrguri: Hîrlãu, Botãşani, Cotnari de unde este vin foarte bun.
- Ţinut Cernãuţiul în jos pe lîngã hotarãle Ţãrii leşeşti, are ţirg Cernãuţi la foarte frumos loc pe apa Prutului.
- Ţinut Sucevii pre Siret. Despre apus are tîrg şi cetate veche Suceava unde au fost din vechi scaonul domniei Moldovii şi l-au mutat Ştefan Vodã cel Mare la Iaşi. La acest ţinut iaste şi episcopie Rãdãuţi.
- Ţinut Neamţul între apile Moldova şi Bistriţa are 2 tîrgul Piatra şi Neamţul şi cetate, anume Neamţul lîngã Tîrgul Neamţul pre apa Neamţului.
- Ţinut Bacãul are tîrg Bacãul lîngã apa Bistriţii, tîrg Trotuş lîngã apa Trotuş, Tîrgul Ocnii unde sînt dealuri cu madet de sare.

Mai de demult şi Basarabia au fost de Ţara Moldovii ca a treia parte a aceştii ţãri. Aceasta are pãmînt neted, fãrã dealuri şi fãrã pãduri şi nu sã aflã acolo rîuri altele decît rîul Ialpugul şi apa Dunãrii care merge pre hotarãle ei.

Basarabia sã împarte în 4 ţinturi:

- Ţinut Bugeacului în care lãcuia tãtari ce sînt din neamul nohailor care sã numesc şi tãtarãii Cetãţii Albe. Bugeac s-au numit de pe starea locului, cãci bugeac va sã zicã unghiu şi din întinderea locului acestuia între Nistru şi între Dunãre cãtrã Marea Neagrã sã fãcé ca un unghi sau sin.
- Ţinut Ahchermanului în care iaste cetate Ahcherman (Cetate Albã) pre marginea Mãrii Negre.
- Ţinut Chilie pre marginile Dunãrii în care iaste oraş bogat de neguţãtorie, anume Chilie lîngã gura Dunãrii despre miazãnoapte.
- Ţinut Smeilului iar pre marginea Dunãrii, în care iaste cetate Smil şi cetãţuia Cartal în gura apei Ialpuf ce-i zic şi apa care cade în Dunãre şi [ilizibil] de ceia parte de Dunãre în prejma Cartalelui şi cetatea Rãmii lîngã Dunãre 32r//32v

32v:

Nu departe de gura apii Prutului.

În scrierea ţării Moldovii încă să mai cade a însămna şi pentru şanţul cel minunat a împăratului Traian care şi pîn acum să numeşte pe numele lui (Traianul). Acest lucru minunat l-au făcut mai nainte de 1500 pentru apărarea ţării lor rîmleneşti de năvălirea protivnicilor. Iar adîncit acestui şanţ încă şi pîn acum în multe locuri iaste de 12 arşice şi să începe de la Petră Saradin în Ţara ungurească şi merge prin Vlahia şi prin Moldova, iar apa Prutului lîngă sat Troianul şi Botna lîngă oraş Caut şi, trecînd prin Ţara tătărască să sfîrşaşte la apa Donului.

Originalul german: https://books.google.ro/books?id=YqRKAAAAcAAJ&pg=PA437&dq=kurze+geografische+beschreibung+Moldau+in+Russland&hl=en&sa=X&ved=2ahUKEwjUyLvr25b5AhUN7rsIHSCoAZEQ6AF6BAgFEAI#v=onepage&q=kurze%20geografische%20beschreibung%20Moldau%20in%20Russland&f=false

S. 440-450 cu Vorrede înainte de 440